

АНАЛИ

ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Година XXXVI

јануар—април

Број 1—2

YU-ISSN 003-2563

ИЗВОРНИ ЧЛАНЦИ

UDK — 347 7 (495)

*др Алкис Аргиријадис,
професор Атинскога универзитета*

ГРЧКО ТРГОВИНСКО ПРАВО: ОД ТРГОВАЧКОГ ПРАВА ДО ПРАВА ИНДУСТРИЈСКОГ ДРУШТВА*

I. УВОД

Ниједан законодавни акт у нашој земљи није толико живео, још од времена кад су наши преци устали на оружје против отоманског угњетача, као француски Трговински законик из 1807. године, који је, иначе, тако либералан. Службено на снази у домену трговинске размене од 15. новембра 1821, уведен декретом који се односи на источни део континенталне Грчке, француски Трговински законик — наш трговачки закон — навршио је већ скоро 170 година живота у нашој земљи. Непрестаног живота, јер је ово ремек-дело буржоаско-револуционарне мисли с почетка XIX века било принуђено да живи упоредо најпре с правом „наших вечних хришћанских царева“, по краљевском декрету од 23. фебруара 1835, затим врло брзо, силом прилика, са правом немачких пандектиста XIX века и најзад, са концептуализмом грчкога Грађанског законика од 1940. Доцнији закони, француске, италијанске и белгијске инспирације — у почетку, а затим — претежно немачке, заседали су у тело и чак замењивали читаве удове овог остарелог цина, што у погледу трговинског права доводи до данашње полиномије: уз поједине главе или чланове Трговинскога законика, који су још на снази и краљевски декрет од 2/14. маја 1835. који се односи на надлежност трговачких судова, уз поједине прерађене делове, на снази су и поједини основни закони и засебни законици, као што је Законик о поморском приватном праву, као и велики број додатних законских аката у свим гранама које чине трговинско право, уз безбројне допунске одредбе раштркане по читавоме законодавству.

Ова полиномија се делимично објашњава дубоком променом у економским и трговачким односима, посебно у домену трговинскога права,

* Предавање одржано 25. септембра 1987. г. на Правном факултету у Београду.

до које је у нашој земљи дошло услед њене еволуције и привреднога развитака и преласка из пољопривредног у индустријски стадијум, од старог земљорадничког и трговачког друштва у савремено потрошачко, капиталистичко и индустријско друштво. Наше законодавство се морало суочити са том променом, импровизујући према приликама, без предузимања посебних мера у вези са нормативним уређењем појединих уставна или грана права, које би било посебно истражено и систематичније.

II. РАЗВИТАК ПОЗИТИВНОГ ПРАВА

1. На почетку XIX века нова буржоаска класа у пуноме узлету у великим трговачким средиштима читавога средоземног света видела је, сасвим природно, у францускоме Трговинском законик у из 1807. конкретизацију својих жеља и потреба у погледу једног либералног трговинског права, заснованог на начелу објективности трговинских аката, а пре свега на томе да „свака куповина производа и робе у сврху препродаје, било у природном облику, било после прераде, или у сврху издавања у закуп” (како каже чл. 2. краљевскога декрета од 2/14. маја 1835. који се односи на надлежност трговачких судова) представља трговачку продају. У хеленским и трговачким средиштима, како у Грчкој, тако и изван ње, у Солуну, Цариграду, Смирни, француски трговински законик од 15. септембра 1807. брзо се наметнуо у трговачким односима као обичајно трговинско право. Тај догађај потврђује чињеница да су два превода законика на грчки, Пападопулосов (објављен у Бечу 1817) и Ракосов (објављен у Паризу 1820) била у трговачкоме свету коришћена још пре Револуције, да би наставила да живе за време и после Револуције, све до објављивања службенога превода, краљевским декретом од 19. априла 1835.

Тако је и на народним скупштинама одржаним у Епидауру (1822), Астросу (1823) и Тризини (1827) поновљено оно што је већ било одређено декретом који се односио на источни део континенталне Грчке у погледу важења францускога Трговинског законика у Грчкој. А 15. децембра 1828. један законски предлог грофа Каподистрије, јединог врховног грчког ауторитета у првоме веку живота нове грчке државе, одредио је у чл. 38. да „судови у грађанскоме праву примењују законе цара, садржане у Арменопулосовоме *Шестокњижју*, а уколико се ради о трговини, француски Трговински законик”. То је готово исто оно што је било предвиђено чл. 291. Политичкога Устава Грчке, изгласаног на Петој народној скупштини у Аргосу и Науплији (1831—1832). Неколико година доцније баварско регентство било је суочено с овом ситуацијом, коју је морало поштовати, хтелo-не хтелo. Упркос својој аристократској и конзервативној природи, која се огледала у његовом важном законодавном делу, оно је у трговачкоме законодавству задржало либерални француски Трговински законик. Декрет од 19. априла/1. маја 1835. о Трговинском законик у каже следеће: „Пошто видимо да је расправа о трговинском закону, ... поверена посебној саветодавној комисији, још увек отворена, упркос Нашој жељи да се приведе крају ... одлучујемо и наређујемо како следи: 1) превод трију књига францускога Трговинског законика, који је на снази у Нашем Краљевству, превод израђен у Нашем секретаријату за правду, сачињен од стране комисије коју смо Ми посебно образовали

и именовали, мора без одлагања бити штампан и сматран званичним законским текстом, све до издавања Трговинскога законика који је у припреми. У погледу надлежности трговачких судова, издавање посебног закона намеће се као хитна потреба". О надлежности трговачких судова неколико дана доцније издат је краљевски декрет од 2/14. маја 1835, заснован на четвртој књизи францускога Трговинскога законика. Овај декрет је, заправо, задржао у важности одредбе четврте књиге, чиме је замењен законски предлог 152. од 1830. године грофа Каподистрије, а што је било преузето у чл. 291. Политичкога устава, донетог на Петој народној скупштини. Овде јасно видимо велики успон францускога Трговинског законика, успон који није могао оставити равнодушним ни присталицу историјске школе, законодавца из доба регентства, Георга Лудвига фон Маурера. Особена црта Маурерових схватања, али исто тако и схватања председника законодавне комисије, Христодулоса Клонариса, јесте у томе што је у „политичком“, а то ће рећи, грађанском праву, обичај био одређен као извор права који је на основу декрета од 27. фебруара/7. марта 1835, у истом рангу с одредбама византијских царева, садржаним у *Шестокњижју*. Иначе је познато како је народно обичајно право доцније напуштено и како смо полазећи од *Шестокњижја* Константина Арменопулоса и „ученова предања“ дошли до готово потпуног непознавања народнога обичајног права и до прихватања римскога права, онаквог какво су предавали немачки пандектисти XIX века, да бисмо завршили Грађанским законом. Из оваквога развитка можда можемо извући закључке не толико за проучавање грчкога права као таквог и следствено, за подучавање о грчкоме праву једног старијег раздобља, него исто тако и у погледу тежње владајуће класе да укљони народно предање из права, посебно у грађанскоме праву, наметањем потпуне примене римскога права.

2. У домену трговинскога права, приврженост францускоме моделу наставља се скоро до краја XIX века. После банкарске кризе и стецаја у годинама од 1871. до 1873., закон бр. 546 од 1878. заменио је читаву трећу књигу *Стецај и банкротство* Трговинскога законика, засновану на францускоме закону од 28. маја 1838. и одговарајуће одредбе, које су до 1878. биле махом француског порекла. Тек доцније, концем столећа, а нарочито по издавању италијанскога Трговинског законика од 1882, почели су се у нашем законодавству примењивати италијански и белгијски модел. То се јасно види у закону бр. 3717 од 1910, који је у потпуности заменио другу књигу Трговинскога законика „о поморској трговини“ и по први пут у нашој земљи законски уредио копнено осигурање: одредбе о поморскоме праву из закона бр. 3717 преузете су из белгијскога и италијанскога права, док су одредбе о праву осигурања, чланови 189. до 225. закона који је на снази, верни преводи чланова 417. до 453. и 438. до 453. италијанскога Трговинскога законика од 1882. године.

Десетлеће које затим долази, све до избора 1. новембра 1920, трагичних по својим последицама, било је посебно значајно за развитак грчкога трговинскога права. Свакако не случајно. Покушај обнове, започет војном побуном 1909, очување начела либералних странака у политици, а изнад свега појава перспективе првобитног индустријског преображаја и чињеница да је држава удвостручила земљиште и становништво после балканских ратова, довели су, осим измена у поморскоме

праву и праву осигурања, путем закона 3717, до развитка, модерног за своје доба, а у појединим тачкама чак авангардног, на пољу двеју грана које се сматрају гранама трговинског права: индустријске својине и деоничких друштава.

За заштиту „индустријске својине“, не толико са становишта потрошача, него пре свега зарад самога трговца, индустријалца, конкурент његовог предузећа, издао је закон бр. 146 од 1914. о нелојалној утакмици, заснован на одговарајућем немачком закону. Затим је дошао закон бр. 184 од 1914. о индустријским и трговинским коморама, замењен пре неколико година законом бр. 1089 од 1980, а доцније се, према француском моделу ураћен појавио закон бр. 2387 од 1920. о интелектуалној својини и закон бр. 2527 од 1920. о проналазачким патентима. За жигове је закон бр. 2156 од 1893. до данас на снази. Његово замењивање и усклађивање са међународним уговорним одредбама у оквиру Уније за заштиту индустријске својине врши се почев од 1939. путем декрет-закона бр. 998 од 1939, који је заменио систем стварне заштите жига системом формалне заштите.

Други скуп закона из тога стваралачког доба, какво представљају године које долазе после 1910, односи се на задружно право (закон бр. 602 од 1915), право осигуравајућих друштава (закон бр. 1023 од 1917), а изнад свега, са становишта значаја, на право деоничких друштава (закон бр. 2190 од 1920). Политичка промена из 1920. и из ње проистекла катастрофа у Малој Азији, прекинули су, на жалост, овај обновитељски напор. Ипак, правне основе индустријског развитка Грчке биле су постављене. Затим долази, у времену између два рата, једна доста важна законодавна производња, нарочито у домену привредног права, из разлога привредне кризе, а у банкарскоме праву, услед дејства трајнијих околности, с изузетком монетарних ограничења, донета су три основна законодавна акта, различита по свом облику: декрет од 17. јула/13. августа 1923. о „посебним одредбама за деоничка друштва“, са бројним одредбама о трговачким ефективима, потврђеном кредиту, трговачкој залози и хипотеци, закон бр. 5325 од 1932. који се односи на меницу и закон бр. 5960 од 1933. који се односи на чек. Последња два законска акта заснована су на одговарајућим женевским законима и теже, делимично остварујући свој циљ, изједначењу меничног и чековног права на међународноме нивоу.

Године између два рата означавају у правној науци пораст немачког утицаја, који је достигао врхунац изградом и издавањем Грабанског законика од 1940. године. Немачки утицај постао је и остао веома јак у домену трговинског права, што је довело до тога да се одредбе француског и италијанског порекла често тумаче полазећи од немачких схватања. Такав правнички парадокс сусреће се и у грабанскоме праву, пошто се норме француског порекла, као члан који одговара члану 1382. француског Грабанског законика и члану 41. швајцарског Законика о обвезама, члан 914. грчког Грабанског законика, тумачи према немачким теоријама, насталим са разлога ограничења из параграфа 823. немачког Грабанског законика.

3. После другог светског рата, окупације, потпуног уништења привреде, стравичне инфлације, отпора и, на жалост по нашу земљу, грабанског рата, привредни развитак се, после монетарне стабилизације из

1953. нашао на новом путу. У пракси се показало да су декрет бр. 2687 од 1953. који се односи на заштиту страног капитала и измена декрета бр. 2928 од 1954. имали највећи значај. Ти акти су, у ствари, добили уставну снагу и данас су садржани у члану 107. Устава Грчке Републике из 1975. Ова два законска акта су отворила врата страном и мултинационалном капиталу, али и грчком капиталу камуфлираном у инострану, који је годинама пре тога бежао у иностранство на све могуће и замисливе начине.

Овакав преображај довео је до реформе у праву трговачких друштава, где се посебно осетила замена традиционалног породичног друштва истински капиталистичким и чак мултинационалним облицима. Убрзо је изгласан закон бр. 3190 од 1955, који је у Грчку увео установу друштва с ограниченим јамством и одредио минимални капитал за деоничка друштва. Право деоничких друштава било је преуређено декретом бр. 4237 од 1962. и кодификовано следеће године. Право индустријске својине је, у погледу жига, прилагођено новим чињеницама путем закона бр. 3205 од 1955, а за време диктатуре предузета је читава серија мера у корист капитала и учињен напор да се створи тржиште капитала, у првоме реду законом бр. 148 од 1967. којим је измењен закон бр. 2190 од 1920. и фискални режим деоница, али исто тако и декретима бр. 1059 од 1971. који се односи на тајност банкарских улога, бр. 608 од 1970. који се односи на друштва за инвестирање и заједнички капитал, декретом бр. 400 од 1970. који се односи на приватна осигуравајућа предузећа, декретом бр. 551 од 1970. који се односи на приватно осигурање бродова и ваздухоплова, као и скандалозним декрет-законима који су погодовали страним и мултинационалним предузећима, бр. 89 од 1967. и бр. 378 од 1968.

После политичке промене 1974. године, учињен је напор за чишћење овога „двећа зла“, нарочито законом бр. 27 од 1975. који је прописао опорезивање бродова, плаћање котизације итд. Да би Грчка могла да одговори међународним обавезама у домену индустријске својине, ратификован је текст међународне конвенције из Стокхолма, која се односи на заштиту индустријске својине. То је учињено законом бр. 213 од 1975, а на поменутоме тексту заснива се и закон бр. 1023 од 1980. који доноси измене у аутоматском праву и уводи обавезну лиценцу за експлоатацију. Кренуло се у супротном смеру. Финансијска група Трговачке банке је фактички национализована, а Олимпијска авијација је откупљена. Режим капиталистичке конкуренције прибојава се самоискључења, путем себи сродних окрутних монструма, оличених у монополима, те изгласава закон бр. 703 од 1977. који се односи на надзор над монополима и олигополима и заштиту слободне утакмице, репродукујући у потпуности чланове 85. и 86. уговора ЕЕЗ.

Једна серија законских аката допуњује овај напор за модернизацијом законодавства. Међу овима се најзначајнијим могу сматрати закон бр. 489 од 1976, који се односи на осигурање грађанске одговорности аутомобилиста, а заснован је на одговарајућој европској конвенцији из Стразбура, закон бр. 559 од 1977, којим је ратификована међународна конвенција о друмском превозу робе (CMR), закон бр. 813 од 1978., који се односи на трговачки закуп, с изменама, закон бр. 921 од 1979. о сељачким задругама, закон бр. 1089 од 1980. о индустријским, професионалним, трговинским и занатским коморама, и најзад, после поли-

тичке промене од 18. октобра 1981, два закона о задругама, сеоским (закон бр. 1541 од 1985) и градским (закон бр. 1667 од 1986, закон бр. 1386 од 1983. о Организацији за помоћ предузећима и за опоравак проблематичних предузећа, а после ратификације Минхенске конвенције у домену ауторскога права донет је закон бр. 1607 од 1986. и закон бр. 1733 од 1987. о проналасцима и новим технологијама, који је заменио закон бр. 2527 од 1920. Примећују се, такође, извесна побољшања и измене у праву осигуравајућих друштава, нарочито због прилагођавања грчкога права праву ЕЕЗ.

У поморскоме праву, грани посебно значајној за грчку привреду, модернизовање је, много више у корист бродовласника него радника, у извесној мери почело још од 1958. са законом бр. 3816, који је представљао Законик о поморскоме приватном праву, дело дугог даха који је израдила посебна правничка комисија којој је председавао Г. Маридакис, који је покушао да начини синтезу одредаба закона бр. 3717 са новијим концепцијама немачкога права, италијанским закоником о пловидби од 1942. и различитим међународним конвенцијама. Законик о поморскоме приватном праву, којем се доцније придружио (декрет бр. 187 од 1973) Законик о поморскоме јавном праву, представља несумњив напредак у односу на претходно право, али је, ипак, оклевао да уведе корените реформе. Тако је Законик уско одредио појам брода, што је имало за последицу ширење тога појма у судској пракси последњих година, није уредио тиме чартер, а у великој мери ни превоз путника, није усвојио повлашћену хипотеку, која је анлоамеричкога порекла, за коју је, пошто је уведена изменама декрета бр. 2687 од 1953, доцније издат посебан закон, декрет бр. 3899 од 1958. Различити међународни споразуми, попут оног о избегавању судара на мору, или о загађивању петролејом, ратификовани су различитим законима, као што је закон бр. 1264 од 1982, а вреди приметити и једну новину у међународним размерама, закон бр. 959 од 1979. о поморским трговачким друштвима. Овај нови облик друштва створен је да би заменио панамска и либеријска деоничка друштва за пловидбу у грчкој флоти, пре свега због прикључења Грчке Европској заједници. Тај облик до данас није дао предвиђене резултате.

III. ЗАКОНОДАВНА ПЕРСПЕКТИВА

1. Једна посебна законодавна комисија, која је мање-више предано радила више од 30 година, чинећи извесне синтезе, уз учешће главних представника трговинскога права наше земље, покушала је, током свога дугог рада за Министарство правде, да у потпуности укине француски Трговински законик, једини из серије великих законодавних аката с почетка прошлог века који је у нашој земљи још на снази и на којем почивају новогрчка држава и привреда. Чланови и председници те комисије били су велика имена грчког правног света, као А. Вамвепос, Г. Симитис, А. Цириданис, К. Стилиопулос и други. По окончању диктатуре, комисија је радила под председништвом професора Н. Делукаса и најзад поднела Министарству правде, истовремено са својим извештајем од 14. децембра 1981. један нацрт трговинског законика у пет књига, који није обухватао ни стечајно право ни правну материју уређену но-

вијим законима, попут оног о меници и хартијама по наредби (закон бр. 5325 од 1932), о чеку (закон бр. 5960 од 1933), закона о деоничким друштвима (закон бр. 2190 од 1929) и о друштвима с ограниченим јамством (закон бр. 3190 од 1955). У томе брижљиво ураћеном и са научнога становишта савршеном делу, осим тога што је редиговано савршено „чистим“ језиком, две слабе тачке су морале довести до измена. Прво, са становишта форме, нацрт није сачинила законом одређена комисија, да би, сходно чл. 76, параграф 6. Устава, могао бити изгласан у Парламенту. Друго, са становишта суштине, сувише либералистичке одредбе нацрта одсликавале су мишљење већине у редакционој комисији, али не и политичку вољу већине, почев од 1982. године.

2. Тако је на основу чл. 3. закона бр. 1237 од 1982. ондашњи министар правде Г. А. Мангакис образовао једну комисију за израду новог нацрта трговинског законика. Она је добила налог „да испита ранији нацрт поднет Министарству правде и систематски учествује у прилагођавању грчкога права прописима Европске заједнице. Ова комисија, састављена од професора универзитета, судија, адвоката, специјалиста за трговинско право, чији је председник био један од чланова претходне комисије, поднела је министру правде 17. јула 1984. године нов нацрт Трговинског законика. Нацрт из 1981. представљао је основу за рад нове комисије, али је био ревидиран и измењен у многим тачкама, како би се ново право ускладило са међународним уговорним обавезама Грчке, посебно у оквиру Европске заједнице, али исто тако и да би се у нацрту оснажила социјална садржина, у корист малих и средњих предузећа, као и у корист потрошача. Тако је нови нацрт Трговинског законика у ствари, производ дугогодишњих напора грчке науке трговинскога права, производ прилагођен потребама размене, а на најопштији начин и друштвеном животу на свим нивоима његовога развика, као и његовој технолошкој еволуцији у савременим социјално-економским условима. Учињен је истински напор да се створи један једноставан и разумљив законик, без претераних формалности и компликованих одредаба, а нагласак је посебно стављен на заштиту потрошача, на суптилност, али и на сигурност у правним односима.

Како се реформа не би успоравала, многе одредбе су изостављене из нацрта од 1984, као и из онога од 1981. године. То је случај с одредбама које се односе на вучене менице, чекове, деоничка друштва и друштва с ограниченим јамством, утолико пре што се за ове последње у министарству трговине припрема усклађивање грчкога права, предвиђено чл. 3, алинеја 8. уговора ЕЕЗ, као и Атинским споразумом. Усклађивање ће бити извршено путем председничких декрета. Штавише, круцијална тачка читавога европског правног света, какву представља стечајно право остављена је по страни, да би била следећа преокупација комисије. Материја је у нацрту, као и у ономе из 1981, подељена у шест књига. I: општи део, који се односи на трговце итд., на трговачке делатности, на форме, организацију и правни субјективитет трговачких предузећа, на трговачко име, трговачка друштва, трговачке регистре и трговачко заступање; II: трговачки уговори и уређење наруџбенице, продаје, куповине, превоза, текућег рачуна, банкарског депозита; III: осигурање, укључујући уређење уговора о осигурању, како уопште, тако и његове посебне гране; IV: хартије од вредности, с општим одредбама

о трговачким ефектима, као и уређење путничког чека; V: трговачки кредит, с одредбама које се односе на трговачки дуг, залог, хипотеку, потврђени кредит итд.; VI: завршне и прелазне одредбе.

3. Нацрт трговинског законика од 1984. требало је да већ постане закон, тим пре што се увођење појединих установа, као на пример трговачких регистара, не може одлагати. Иначе је јасно да ће реформа олакшати размену и значајно подстаћи развитак грчке привреде. Међутим, по изради нацрта, наступило је раздобље у којем је министарство правде желело да саслуша мишљења свих заинтересованих, чему се приступило тек по истеку рока који је за то био одређен. Узета су у обзир мишљења банкара, индустријалаца, трговаца, нотара, адвоката специјализованих за трговинско право итд., без могућности за њихову глобалну оцену, што би могло водити уништењу нацрта, пошто су поједини захтеви, попут онога који се односио на ограничавање заштите потрошача, изазвали оправдану реакцију како комисије, тако и министара правде Е. Веривакиса.

По проучавању свих мишљења и истеку рада законодавне комисије, наређена је израда завршног облика нацрта, одлуком министра правде Веривакиса од 31. III 1987. Комисија је министру упутила коначни текст 26. VI 1987, заједно са својим извештајем и индексом одредаба. Пошто су га одобрили министар правде и министар привреде и трговине, нацрт је поднет Парламенту ради усвајања, по поступку предвиђеном чл. 76, параграф 6. Устава. То је учињено 15. септембра 1987. године.

Нацрт Трговинског законика из 1987. мало се разликује од онога из 1984. Главне промене су код појединих одредаба о предузећима, као што су оне о трговачком регистру, где је на крају одлучено, ради усклађивања са правом Европске заједнице, а по председничким декретима бр. 409 и 419 од 1986. године, да се задржи јавност регистрације деоничких друштава и друштава с ограниченим јамством у „Трговачкоме регистру“ Службенога листа (чл. 77. и 299. нацрта Трговинског законика).

Садржина нацрта који обухвата 306 чланова распоређена је, као и у нацрту из 1984. у шест књига:

а) Прва књига, „Општи део“, садржи у првој глави изворе трговинског права (чл. 1) и општу одредбу о заштити потрошача (чл. 2) при тумачењу општих услова трговинске размене. Исто начело заштите потрошача, које је основно за цео законик, изражено је у читавој серији одредаба, попут оних о продаји с оброчним отплатама (чл. 131), о случајевима лажног објављивања (чл. 132), у многим одредбама о праву осигурања и другим. У другој глави, посвећеној трговцима и трговачким делатностима (чл. 3—8), појам трговца је одређен у складу са развитком савремене науке и законодавства, као и у складу са савременим стањем трговинске размене. Најзад, у трећој глави (чл. 9—25) уређена је установа предузећа на глобалан и ефикасан начин. У четвртој глави (чл. 26—39) долази детаљно уређење трговачкога имена и фирме са јасном тежњом имена удружења капитала да се ослободе тесних веза са начелом истинитости (чл. 28) и са формалним увођењем начела трајања имена у одређеним границама (чл. 33—36). Пета глава је од великог значаја за трговачка друштва (чл. 40—54). Осим на оснивање и функционисање, она се односи и на реконверзију и фузију друштава, као и на друштва без правне личности. Шеста глава је од посебног значаја, јер

се односи на трговачки регистар (чл. 55—83), што је тачка читаве реформе о којој се највише дискутовало и главни разлог њене дошће. Почетна идеја посебне законодавне комисије да се вођење трговачких регистара повери првостепеним судовима а да се општи трговачки регистар успостави при министарству трговине (чл. 55. нацрта од 1984), уступила је место, после бескрајних консултација и преговарања, првенствено из практичних разлога, коначној верзији чл. 55. нацрта Трговинског законика, који, мада држави оставља могућност избора између судске или управне власти и трговинских комора, ипак обвезује ове потоње да воде трговачки регистар, из разлога које је комисија навела у своме извештају. Међутим, глава седма, о трговачким књигама (чл. 84—89), упркос извесним оспоравањима заинтересованих, глава осма, о трговачком особљу (чл. 90—94), која доприноси уређењу отвореног заступања, као и посредничким овлашћењима, и глава девета (чл. 96—106) о представљању, не стварају тешкоће. Поменуће одредбе одговарају по садржини одредбама Препоруке Савета ЕЕЗ о представљању, од 18. XII 1986, с тим што воде рачуна о радовима који су претходили препоруци, а објављени су после коначнога уобличења нацрта Трговинског законика. Од препоруке се, иначе, удаљавају у појединим тачкама, у корист трговачких представника, због саме структуре грчке привреде.

б) Друга књига нацрта Трговинског законика, која носи наслов „Трговачки уговори“, садржи прву главу (чл. 107—110) о основним односима код мандата, потпуне одредбе о трговачкоме мандату у другој глави (чл. 111—122), а у трећој глави одредбе о трговачкој продаји са посебним уређењем у односу на грађански законик који је на снази за извесно додатне обвезе продавца и купца, као и за поједине облике продаје, као што су *CIF*, *FOB*, продаја по доспећу, продаја с оброчним отплатама итд. У четвртој глави (чл. 133—160) се јавља детаљно уређење копненог превоза лица и ствари, пре свега у складу с одредбама Женевске конвенције од 19. V 1956. о друмском превозу робе (*CMR*), која је ратификована законом бр. 559 од 1977, али се води рачуна и о одредбама Бернске конвенције о међународном железничком превозу путника и пртљага, од 7. II 1970 (*CIV*), ратификоване краљевским декретом бр. 334 од 1972, као и о законодавству других европских држава. Пета глава, друге књиге се односи на текући рачун (чл. 161—169), шеста, на банкарске депозите (чл. 170—178) а седма, последња, на неутуђивост и блокаду улога (чл. 179—186).

в) Трећа књига нацрта Трговинског законика уређује уговоре о осигурању. Подељена је на четири главе, садржи опште одредбе за сва осигурања (чл. 187—195), посебне одредбе о осигурању од штете (чл. 198—213) и осигурању живота (чл. 214—224), као и одредбе о застарелости, те могућност да се уговором отклони примена појединих одредаба, као и да се аналогичном примене правила о противосигурању и узајамном осигурању (чл. 225—227). Уопште узев, ово уређење се у потпуности подудара с оним из нацрта Трговинског законика од 1984 и не односи се на посебне одредбе о поморском осигурању, за које је и даље на снази чл. 257. Законика о поморскоме приватном праву, с изузетком неколико фразеолошких прилагођавања, садржаних у чл. 303. и 304. нацрта Трговинског законика.

г) Одредбе четврте књиге о хартијама од вредности истоветне су одредбама нацрта од 1984. и, у ствари, и одредбама нацрта из 1981. По-

дела материје је следећа: прва глава (чл. 228—242) — опште одредбе; друга глава (чл. 243—248) хартије на доносиоца; трећа глава (чл. 249—261) хартије по наредби; четврта (чл. 262—265) хартије на име, и пета (чл. 266—272) путнички чекови.

д) Извесне разлике у односу на нацрт Трговинског законика од 1984, а у сваком случају и на онај од 1981, појављују се у петој књизи „Трговачки кредит“ у новоме нацрту. Главе прва, о трговачком дугу (чл. 273—276), друга о трговачкој залози (чл. 277—279), трећа о залози без испоруке (чл. 280—285), четврта, о трговачкој хипотеци (чл. 286—289) и пета о потврђеном кредиту (чл. 290—297), модернизују одговарајуће одредбе декрета од 17. јула, односно 13. августа 1923. — „Посебне одредбе о деоничким друштвима“ — које се укидају (чл. 298, параграф 2). Ова књига тежи проширењу трговачкога кредита и олакшању трговинске размене. Нацрт Трговинскога законика завршава се прелазним и завршним одредбама шесте књиге (чл. 298—306). Ступање законика на снагу предвиђа се за шест месеци од објављивања, како налаже чл. 2. нацрта Закона о ратификацији.

IV. ЗАЉУЧАК

Проглашавање нацрта законом од стране Парламената, довешће, како из свега напред казаног произлази, до озбиљне модернизације, до напретка грчкога трговинског права, а представљаће и корист за националну привреду. Сасвим је јасно да би се ова велика законодавна реформа морала употпунити израдом новог стечајног законика, који би заменио закон бр. 546 од 1878. — „Стечај и банкротство“, који је заменио читаву трећу књигу Трговинскога законика (чл. 437—619), да би по краљевском декрету од 16/17 VI 1910. под другом нумерацијом представљао чланове 525—707. Само се по себи разуме да ће ново право олакшати задатак комисије задужене за припрему стечајног законика.

Као и свако људско дело, нови Трговински законик није без грешака. *Errare humanum est*. Грешке и недостаци ће избити на видело приликом примене, јер сваком закону пресуђује сам живот, будући да закон служи животним, друштвеним и привредним потребама, те суд о њему не доносе кабинетске хипотезе, чланци и саветовања, похвале и критике. Овим се не жели казати да законодавна комисија, за све године свога рада, није водила рачуна о критици нових одредаба и да учињена побољшања и промене у појединим тачкама нису полазила од те критике. Јасно је да је у суштинским тачкама комисија ишла јасном и разумљивом линијом, трудећи се да право служи трговинским односима и штитећи потрошача. Неки су рекли, или ће рећи, да нови Трговински законик није довољно „револуционаран“, заборављајући да право представља наградњу над привредним чињеницама и датим производним односима, на чије образовање може мало утицати. Други су рекли, или ће рећи, пошто не могу да се одвоје од облика и ситуације из прошлости, да је нови Трговински законик опасан напредан. Ипак, иако смо се, прихватајући становиште епохе, дивили великим законодавним актима с почетка прошлога века, међу које сигурно долази и Трговински законик, не смомо заборавити да је у протекла два столећа оно што још увек називамо тр-

говинским правом увелико променило своју садржину. Од права трговца и трговачких аката, „куповине у циљу препродаје” у трговачком друштву, оно је данас постало право индустријског потрошачког друштва, у оквиру система слободне конкуренције који постоји у Грчкој.

Са француског превео
др Драгољуб Поповић

Dr. Alkis Argyriadis,
Professor of the University of Athene

GREEK COMMERCIAL LAW

Summary

Greece had early adopted the French Commercial Code of 1807. The initial French influence on Greek commercial law has later been supplemented by Italian, Belgian and especially German influences, the latter being stronger in the field of interpretation of law, than in legislation. In the same time Greece has adapted its law to the regimes of certain international conventions. Recently, owing to the fact of becoming a member of the European Community, Greece has started harmonizing its commercial law with legal systems of ther Community members.

Multiplicity of acts regulating the commercial law, submitted to various influences, has led to an attempt of a modern codification. The work on it lasted more than thirty years and its result were three drafts made in 1981, 1984, and 1987., the last of which was made a bill presented to the Parliament on 15. Sept. 1987. The bill consists of 306 articles in six books, and when enacted, it will make a great progres in the Greek commercial law.

Dr Alkis Argyriadis,
Professeur à l'Université d'Athènes

LE DROIT COMMERCIAL GREC

Résumé

La Grèce a très tôt adopté le Code commercial français de 1807. L'initiale influence française a été ultérieurement suplémenté par les influences italienne, belge et surtout allemande, bien que cette dernière fût plus forte dans le domaine de l'interpretation du droit que dans la législation. En même temps la Grèce adaptiat son droit aux régimes des conventions internationales dans certains domaines. Récemment ayant devenu membre de la Communauté Européene, la Grèce a commencé l'harmonisation de son droit commercial avec les droits des autres Etats-membres de la CE.

La multiplicité d'actes réglant la matière commerciale aussi que les influences différentes entrelacées, ont mené à une codification moderne. L'élaboration du code durait plus de trente ans. Son résultat étaient en fait trois projets du code qui ne diffèrent pas beaucoup. Les projets ont été élaboré en 1981, 1984 et 1987. Ce dernier a été présenté au Parlement le 19 9 1987 afin d'être légiféré. Le projet a 306 articles en six livres et représentera un grand progrès du droit commercial grec.